

1. Demokrati – Å verte vaksen			
<p><b>Tverrfaglege tema</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Demokrati og medborgarskap</li> <li>• Folkehelse og livsmeistring</li> </ul> <p><b>Kompetansemål:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Reflektere over kva for aktørar som har makt i samfunnet i dag, og korleis desse grunngeve standpunkta sine</li> <li>• Skildre trekk ved det politiske systemet og velferdsamfunnet i Noreg i dag og reflektere over sentrale utfordringar</li> <li>• Reflektere over korleis menneske har kjempa og kjempar for endringar i samfunnet og samstundes har vore og er påverka av geografiske forhold og historisk kontekst</li> <li>• Bruke samfunnsfaglege metodar og digitale ressursar i eigne undersøkingar, presentere funn ved hjelp av digitale verktøy og drøfte kor gyldige og relevante funna er</li> <li>• Vurdere korleis arbeid, inntekt og forbruk kan påverke personleg økonomi, levestandard og livskvalitet</li> <li>• Utforske ulike plattformer for digital samhandling og reflektere over korleis digital deltaking og samhandling påverkar forma på og innhaldet i samfunnsdebatten</li> </ul>			
<p><b>Anbefalt tid</b></p>	<p><b>Innhald og tema:</b></p> <p>Ideologiar og politiske parti:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Paneldebatt VGS</li> </ul> <p>Vern om demokratiet:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Kjenneteikn på demokrati</li> </ul> <p>Velferdsstaten:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Omfordeling, Folketrygda, NAV, sysselsetjing</li> <li>- Politikarane si rolle på velferdsstaten</li> <li>- Utfordringar for velferdsstaten</li> </ul> <p>“Utøya 2011” (film, KRLE)</p>	<p><b>Arbeidsmåtar:</b></p> <p>Lage plakat/power point + presentere politiske parti</p> <p>Diskutere, jobbe med fagomgrep</p> <p><b>Fordjuping:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Velferdsstaten</li> <li>- Ung-prosjekt</li> <li>- Politiske parti - skuleval</li> </ul> <p><b>Forsking:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Sjå paneldebatt</li> <li>- Kommuneval</li> </ul> <p><b>Samarbeid med andre fag:</b></p> <p>KRLE: “Utøya 2011” (film)</p> <p><b>UNG-prosjektet:</b></p> <p>Matematikk</p> <p>Utdanningsval</p>	<p><b>Vurdering:</b></p> <p><b>Munnleg:</b></p> <p>“Ulike politiske parti i Stad kommune, og deira ideologiar”: Presentasjon om ideologiar og politiske parti (vurdering: karakter/måloppnåing)</p>

## 2. Kritisk tilnærming

### Tverrfaglege tema

- folkehelse og livsmeistring
- demokrati og medborgarskap

### Kompetansemål:

- Reflektere over kva for aktørar som har makt i samfunnet i dag, og korleis desse grunnleggjande standpunktene sine
- Reflektere over korleis menneske har kjempa og kjempar for endringar i samfunnet og samstundes har vore og er påverka av geografiske forhold og historisk kontekst
- Vurdere på kva måtar ulike kjelder gjev informasjon om eit samfunnsfagleg tema, og reflektere over korleis algoritmar, einsretta kjelder eller mangel på kjelder kan prege forståinga vår
- Drøfte korleis framstillingar om fortida, hendingar og grupper har påverka og påverkar folk sine haldningar og handlingar
- Gjere greie for årsaker til og konsekvensar av sentrale historiske og notidige konflikter og reflektere over om endringar av nokre føresetnader kunne ha hindra konfliktane
- Gjere greie for årsaker til og konsekvensar av terrorhandlingar og folkemord som holocaust, og reflektere over korleis ekstreme haldningar og ekstreme handlingar kan førebyggjast
- Utforske over eigne digitale spor og moglegheit til å sletta spora og verne om eigen og andre si rett til privatliv, personvern og opphavsrett
- Bruke samfunnsfaglege metodar og digitale ressursar i eigne undersøkingar, presentere funn ved hjelp av digitale verktøy og drøfte kor gyldige og relevante funna er

Anbefalt tid	Innhald og tema:	Arbeidsmåtar:	Vurdering:
	<p>Krig:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Ulike typar krig: Kald krig, borgarkrig, Palestina, arabisk vår, sjølvstendekrig</li> <li>- Kven skal du tru på - fake news</li> <li>- Alternativ til krig</li> </ul> <p>Samhald:</p> <p>Ekstremisme</p> <p>Terrorisme</p> <p>Terrorisme i Noreg</p>	<p>Forelesing, studere nyhende (nettressursar), søkje ulike kjelde</p> <p><b>Fordjuping:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Krig</li> <li>- Terrorisme</li> </ul> <p><b>Forsking:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Ein av dei tidlegare krigane</li> <li>- Ekstremisme</li> </ul>	<p><b>Vurdering:</b></p> <p><b>Skriftleg:</b></p> <p>Oppgåver om terrorisme og ekstremisme</p> <p><b>Munnleg:</b></p> <p>Presentasjon av ein krig</p>

### 3. Kultur møte - Migrasjon

#### Tverrfaglege tema

- Folkehelse og livsmeistring
- Berekraftig utvikling

#### Kompetansemål:

- Reflektere over likskapar og ulikskapar i identitet, levesett og kulturuttrykk og drøfte mogelegheiter og utfordringar ved mangfald
- Samanlikne korleis politiske, geografiske og historiske forhold påverkar levekår, busettingsmønster og demografi i forskjellige delar av verda i dag
- Reflektere over korleis identitet, sjølvbilete og eigne grenser vert utvikla og utfordra i ulike fellesskap, og presentere forslag til korleis ein kan handtere påverknad og uønskete hendingar
- drøfte korleis framstillingar av fortida, hendingar og grupper har påverka og påverkar haldningane og handlingane til folk
- reflektere over korleis menneske har kjempa og kjempar for endringar i samfunnet og samstundes har vore og er påverka av geografiske forhold og historisk kontekst
- skildre sentrale lover, reglar og normer og drøfte kva konsekvensar brot på desse kan ha for den enkelte og for samfunnet på kort og lang sikt
- Utforske og skildre korleis menneske og urfolk sine rettar og andre internasjonale avtalar og samarbeid påverkar nasjonal politikk, menneske sine liv, likestilling og menneskeverd
- Gjere greie for fornskinga av samane og dei nasjonale minoritetane og uretten dei har blitt utsett for, og reflektere over kva konsekvensar det har hatt og har på individ- og samfunnsnivå

Anbefalt tid	Innhald og tema	Arbeidsmåtar:	Vurdering:
	<p><b>Migrasjon:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Dytt- og drafaktorar, busettingsmønster, hjerneflukt, flyktning, asyl</li> <li>- Samane</li> </ul> <p><b>Globalisering:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Internasjonal arbeidsdeling, konkurransefortrinn, multinasjonale selskap, kultur, fordomar</li> </ul>	<p>Lage plakat/brosjyre, rollespel, jobbe med omgrep, diskutere, sjå videosnuttar</p> <p><b>Fordjuping:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Migrasjon</li> <li>- Busettingsmønster</li> <li>- Globalisering</li> </ul> <p><b>Forskning:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Befolkning Stad kommune</li> <li>- Stad kommune</li> </ul>	<p><b>Skriftleg:</b></p> <p>Reklameplakat/brosjyre om heimkommunen</p> <p>Skriftleg prøve</p> <p><b>Munnleg:</b></p> <p>Rollespel om flukt</p>

#### 4. Konflikhtar – “Vern om demokratiet “

##### Tverrfaglege tema

- demokrati og medborgarskap
- Folkehelse og livsmeistring

##### Kompetansemål:

- reflektere over kva for aktørar som har makt i samfunnet i dag, og korleis desse grunnleggjend standpunkta sine
- Reflektere over kva for aktørar som har makt i samfunnet i dag, eller korleis dei grunnleggjend standpunkta sine.
- gjere greie for årsaker til og konsekvensar av sentrale historiske og notidige konflikhtar og reflektere over om endringar av nokre føresetnader kunne ha hindra konfliktane

<b>Anbefalt tid</b>	<b>Innhald og tema</b>  <b>Diktatur:</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Den fjerde statsmakta, autoritær styreform, totalitær styreform, statskupp, flyktningar, styresett</li> <li>- Frå demokrati til diktatur</li> </ul>	<b>Arbeidsmåtar:</b> Arbeide med omgrep – setje inn i kontekst, diskutere og forklare kvarandre, sjå ulike presseoppslag (aviser og på nett) - kritisk tilnærming  <b>Fordjuping:</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Diktatur</li> <li>- Styreform</li> </ul> <b>Forsking:</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Statskupp</li> <li>- Russland og Nord Korea</li> </ul> <b>Samarbeid med andre fag:</b> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Samarbeid med norsk/engelsk? Tekst om «Frå demokrati til diktatur»: Korleis er det å bu i eit diktatur?</li> </ul>	<b>Vurdering:</b>  <b>Skriftleg/munnleg:</b>  Prøve om diktatur (elevane velje prøveform)
---------------------	---	---	---

## 5. Berekraftig utvikling - "Økonomi og samfunn" og "Ei samanfletta verd"

### Tverrfaglege tema

- berekraftig utvikling
- demokrati og medborgarskap
- folkehelse og livsmeistring

### Kompetansemål:

- drøfte korleis framstillingar av fortida, hendingar og grupper har påverka og påverkar haldningane og handlingane til folk
- utforske korleis teknologi har vore og framleis er ein endringsfaktor, og drøfte innverknaden teknologien har hatt og har på enkeltmenneske, samfunn og natur
- reflektere over korleis menneske har kjempa og kjempar for endringar i samfunnet og samstundes har vore og er påverka av geografiske forhold og historisk kontekst
- skildre sentrale lover, reglar og normer og drøfte kva konsekvensar brot på desse kan ha for den enkelte og for samfunnet på kort og lang sikt
- skildre ulike dimensjonar ved berekraftig utvikling og korleis dei påverkar kvarandre, og presentere tiltak for meir berekraftige samfunn

Anbefalt tid	Innhald og tema:	Arbeidsmåtar:	Vurdering:
	<p><b>Verdiskaping:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Primær, sekundær og tertiærnæring.</li> <li>- Privat og offentleg sektor</li> </ul> <p><b>Næringsliv:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Sysselsetting, innovasjon, eksport, import og skatt</li> <li>- Konkurransen, konkurs</li> <li>- Styresmaktene si oppgåve</li> </ul> <p><b>Globalisering:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Teknologi, handel, klima og miljø</li> <li>- Kultur (mat, klede, levesett)</li> </ul>	<p>Rollespel (Verdsbanken), arbeide med omgrep, diskusjonar, sjå ulike filmsnuttar – samanlikne ulike delar av verda</p> <p><b>Fordjuping:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Kulturmøte</li> <li>- Teknologi</li> <li>- Handel</li> <li>- Næringsliv</li> <li>- Verdiskaping</li> </ul> <p><b>Forsking:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Olje, laks</li> <li>- Matvanar</li> <li>- Kledevanar</li> </ul>	<p><b>Vurdering:</b></p> <p><b>Munnleg:</b> fagsamtale</p>

Repetisjon			
Kompetansemål:			
<ul style="list-style-type: none"> <li>Sjå tidlegare periodar – alle kompetansemåla for 10.trinn samfunnsfag</li> </ul>			
Anbefalt tid	Innhald og tema	Arbeidsmåtar	Vurdering
	Repetisjon av det vi har vore gjennom	<p>Arbeide med/repetere fagstoffet vi har vore gjennom – kritisk tilnærming, refleksjon, sjå samanhengar, årsak/verknad, eigne meiningar:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Krigar/terrorisme</li> <li>- Flukt/migrasjon</li> <li>- Styreformer/politikk/demokrati vs. diktatur</li> <li>- Livet som nordmann/Å vere ung i dagens samfunn</li> <li>- Samfunnet før og no</li> <li>- Globalisering</li> <li>- Velferdsstaten</li> <li>- Berekraft, teknologi, verdiskaping</li> <li>- Livsmeistring</li> </ul>	<p><b>Munnleg:</b></p> <p>Prøveeksamen (for nokre av elevane: elevane kjem opp i ulike fag)</p>